

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת לך לך

אור

סור מרע ועשה טוב:

בראשית פרק יב (א) וַיֹּאמֶר יְקִיָּץ אֱלִי־אֲבָרָם לְדָלֶךָ מֵאֶרֶץ וּמְמֹלְדֹתֶיךָ וּמִבַּיִת אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרְאָךְ:

שאלות:

א) שואלים המפרשים הרי סדר יציאת האדם קודם יוצא מבית אביו ואח"כ מעירו ולאחר מכן מארצו ומדוע הפסוק כתב סדר הפוך? ב) ועוד יש לשאול מדוע לא הסתפק לומר לך לך לארץ אשר אראך, וממילא מובן מאליו שהוא יצטרך ללכת מעירו ומארצו ובית אביו?

תירוץ ראשון לפי גודל הצער:

ותירין בעל שו"ת באר שבע תלמיד הלבוש בספרו צדה לדרך, 1. וכן האור החיים 2. שמדר הדברים נכתב בפסוק לפי גודל צער הפרידה, ולזאת יותר קל להיפרד מארצו ויותר קשה מעירו ויותר קשה מבית אביו ולכן נכתב מהקל אל הקשה.

טעות אנושית:

ונראה לבאר באופן אחר ונקדים לכך ונאמר כי כאשר נשאל אדם כיצד הוא עובד את השם ישנם בני אדם אשר ישיבו ויאמרו שמשתדלים לא לעשות רע לאף אדם ולא לפגוע ולא להזיק וכדומא וזוה מרגישים טוב עם עצמם שהם ידידותיים לסביבה ולחברה, ויש בני אדם שאמנם עושים טוב אך לא נפרדים מהרע ומכל מיני תכונות ומידות רעות בטענה שכך הוא טבעם ואין להם מה לעשות בהיות וכך גדלו וכך הורגלו וחונכו, אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שזה טעות גמורה דבר ראשון שבוה שמקיים סור מרע אין האדם ממלא את תפקידו ויעודו בעולם היות ולא מספיק סור מרע אלא חובה על כל אדם לקיים גם ועשה טוב ולעשות ולקיים מצוות ומעשים טובים באופן חיובי, ולכן התורה ניתנה בשני חלקים שס"ה מצוות לא תעשה שהוא כנגד הסור מרע ורמ"ה מצוות עשה כנגד ועשה טוב ולא ניתן להפריד בניהם כי אחד משלים את חברו וזוה מגיע האדם לתכליתו, ושנית זאת ועוד שעל האדם להפנים שתפקידו של האדם בעולמו לעבד את תכונותיו ומידותיו בהתאם לתורה ולכל אדם יש בו תכונות ומידות לתקן כפי שורש עבודתו ותכליתו בעולם, ולכן אם אינו נפרד מהרע לא מועיל שהוא עושה טוב ואינו אלא כאדם הטובל ושרץ בידו שבודאי אינו עולה טהרתו.

דברי רשב"י שהכוונה על סור מרע ועשה טוב:

ובזה נבוא לביאור הפסוקים העולה מדברי הזוהר בפרשתנו שאין כוונת הקב"ה על הליכת הגוף ויציאתו הגשמית, אלא עיקר כוונת השם המטרה בהליכתו עזיבת מנהגי אבותיו מידותיהם תכונותיהם ודעותיהם והשקפתם השלילים אשר הורגל וגדל איתם, וזוה מובן שכתוב סדר עבודת האדם לתקן מידותיו מתחיל מהקל יותר שהן מנהגי ארצו אשר מושפעים מהאווירה וההשקפה הארצית שמתגורר בה, ואחר כך מנהגי עירו אשר הן יותר קרובים אליו והי בתוכם וממילא מתרגל ומושפע מהנהגות תושבי עירו הגם שהם רעים, ואחר כך מנהגי בית אביו אשר בהן הוא גודל ונושם מיום הוולדו כך שמוטבעים בו הרגלי הבית ומאמץ אותם באורח חייו, וכמאמר חז"ל 3. ששפת הדיבור של הילדים נלמדים מאביו ואמו. שכל הרגליו של האדם נספגים מהרגלי אביו ואמו בבית אשר גדל שם, ולזאת הקב"ה מצוה את אברהם שהוא חייב להיפרד מאותם הרגלים דעות והשקפות תכונות ומידות אשר אימץ והתרגל בהן למרות שכך גדל והורגל וקשה לשנות את תכונותיו ומידותיו, כי זה תפקידו של האדם לעבוד על עצמו להיפרד ולשנות כל תכונה ומידה והשקפה רעה. ולכן התורה כתבה כסדר עבודת האדם מהקל לכבד קודם ממנהגי ארצו ולאחר מכן ממולדתו ואחר כך מבית אביו, אך יש להוסיף מדוע הוצרך הכתוב גם ציווי אל הארץ אשר אראך, ונראה להוסיף ולומר שבא הכתוב למדנו שלא מספיק העזיבה של הדרך הלא טובה מבחינת סור מרע, אלא צריך לאמץ את הטוב מבחינת ועשה טוב ולזה מרמז בביאה לארץ אשר אראך, שכל החלק הראשון של עזיבת הרע היא בכדי להכשיר עצמו לאמץ דרך חדשה אשר

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

היא בארץ אשר אראך והיינו סור מרע ועשה טוב, ונמצא עזיבה בלי ביאה לא"י או ביאה לא"י בלא עזיבת הרע אין תועלת ולכן הוצרך לב' הציוויים. שוב מצאתי שכוונתי לדברי המלבי"ם.

מעשה שהיה מנהג המקום סור מרע אך בלי ועשה טוב:

מעשה שהיה בעיר שטעו וחשבו שהעיקר סור מרע, מסופר על חכם אחד שהגיע לאיזה עיר וכאשר התחיל להתעניין בתושבי המקום ומנהגם היו משיבים לו רק שאין בהם מעשים רעים אין גונבים ולא גוזלים וכדומא, עד שפעם שאל שהוא רוצה לדעת חוץ ממה שהם לא עושים מה הם כן עושים, והשיבו לו שלא יקטרג עליהם וכו' אך מה עשה הרב לקח נבלה של חמור וכיסה אותה ושלח את שמשו להכריז שיש לוייה לאדם צדיק נסתר וחשוב ולכן יבואו כולם להשתתף, לאחר שהתכנסו תושבי המקום ולא ידעו מיהו זה שנפטר, והרב התחיל להספיד שזו נשמה גדולה שמעולם לא גזל וכדומא, וגם כל ימיו היה בתענית דיבור, והיה פרוש לא אכל מעולם בשר ודגים, ותמיד שומע הרפתו ואינו משיב וכו', לא ישן מעולם על מיטה, לא החליף בגדיו כל ימי חייו, והיה הדבר תמוה בעיני בני העיר כיצד לא נודע להם על כזה צדיק גדול שהיה במקומם, ולבסוף אחרי שגמר להספיד הוריד הכיסוי מעל הגופה והראה להם שהיה חמור, ותמהו עליו, אך השיבם שכל דבריו אמת ולא שיקר בשום שבה ששיבחה את החמור וכי אכל בשר או דגים מימיו או ישן על מיטה או החליף בגדיו או מעולם דיבר או השיב על הרפתו, אך בכל זאת נשאר חמור מפני שאינו עושה אלא סור מרע אך חסר לו את העשה טוב, וכן אתם מורי ורבותי מיום שהגעתי למקום זה אני שומע שמנהג המקום העיקר רק סור מרע אינם גוזלים ולא רוצחים וכדומא אבל ועשה טוב אין כלום ובזה דומה האדם לבהמה, ולכן חייב ועשה טוב בכדי להתרומם ולהגיע לתכליתו.

מעשה שרצה לזכות לגילוי אליהו:

בדומה לכך מסופר פעם אחת איש כפרי פשוט ועם הארץ שמע מהרבי שלו ישנה קבלה שמי ששותק ארבעים יום זוכה לגילוי אליהו, ואיש תמים זה השתוקק לגילוי אליהו ולכן אור עוזו בנפשו ובלם פיו למשך מ' יום ולבסוף יצא בפחי נפש כי לא זכה לגילוי אליהו, ובא להרבי שלו בטענה בפיו ואמר שעשה מה שאמר הרבי ולא זכה לגילוי אליהו. ובעת כוואו אל הרבי היה הרבי עומד אצל המרכב שלו ויפנה הרבי אל הסוס ואמר כי סוס זה גם הוא לא דיבר לארבעים יום ולא זכה לגילוי אליהו. אך כאמור שתיקה לבדה היא אינה זכות שזה רק סור מרע אלא רק כאשר מנצלים אותה להתעלות ועשה טוב, אחרת כל אילם היה צריך לזכות לגילוי אליהו.

מעשה בחסיד שומה:

עוד מעשה בדומה לכך, חסיד אחד שהכמתו היתה קטנה מיראתו התפאר פעם באוזני הצדיק רבי ישראל מרוזין זי"ע שהוא מסגף עצמו בסיגופים קשים עד מאוד כדי לזכות לגילוי אליהו הנביא, כשראה שאין הצדיק מגיב לדבריו החל החסיד לתאר בהתרגשות רבה את מנת הסיגופים שהוא נטל על עצמו, קיבל על עצמו לא לאכול בשר ודגים, וגם קיבל על עצמו לא לשתות יין ומשקאות רק מים, וכן קיבל על עצמו לא לישון על המיטה, ועוד קבלות מעין אלו, בשמוע הצדיק את דבריו רמוז לחסיד שיתקרב לחלון החדר עתה הושיט הצדיק את אצבעו לעבר החצר שם עמדה מרכבה רתומה לסוס גדול, ואמר לו הנה בעל חיים זה שעומד שם בחצר אף הוא אינו טועם בשר ודגים, וגם לא שותה שום משקה אלא מים, וגם אינו ישן על מיטה, ובכל זאת לא נשתנה כהוא זה הוא סוס ונשאר סוס. ולכן אמנם זה נפלא אך ורק כאשר משנה את מהותו ועובד לתקן מידותיו ולעלות במעלות של הקדושה בזה יכול לזכות לגילוי אליהו.

חובת האדם ועשה טוב מלבד סור מרע:

הראת לדעת שמור מרע לבד אינו מגיע לתכליתו אלא חובתו של האדם גם ועשה טוב ולעבוד על עצמו לתקן ולשפר את דרכו מידותיו ותכונותיו כי זה תכליתו ולא להשלות את עצמו שזה מה שהוא ואינו יכול לשנות כי אין דבר העומד בפני הרצון, ובלעדי זה הרי כל הטוב שהוא עושה אינו מושלם והרי הוא דומה לטובל והשרץ בידו, וכך מבואר בחז"ל במסכת עבודה זרה 5. שהחובת האדם את שני החלקים שלא יאמר האדם הריני שומר לשוני מרע ובזה יסתפק וילך לישון פירושו שיוכל לבלות ימיו בבטלה ולעסוק בהנאות הגוף, אלא חובתו

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

אחרי סור מרע ועשה טוב. וכך אמר דוד המלך בתהלים אשרי האיש שלא הלך בעצת רשעים וגו' אך מסיים כי אם בתורת השם הפצו, ופירש הרד"ק שלא יסתפק בסור מרע אלא גם ועשה טוב. עוד אמר דוד המלך 7. לא פעלו עולה בדרכיו הלכו, ומפרש רש"י למרות שלא עושים עולה אין שכרם שלם רק כאשר ממשיך והולך בדרכי השם. וכן בזוהר 8. כתב שהשם ציוה את אדם הראשון לעבדה ולשמרה פירושו סור מרע ועשה טוב.

סדר דברי התנא רבי עקיבא:

ובזה יובן מה שכתוב במסכת אבות פרק ג משנה יג: רבי עקיבא אומר שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה, מסורת סייג לתורה, מעשרות סייג לעושר, נדרים סייג לפרישות, סייג לחכמה שתיקה: וכתב בספר באר האבות לרבנו מנחם מנדל פרנקל תאומים זצ"ל אשר הקשה מדוע התנא התחיל את דבריו בדבר שלילי ולא התחיל בדברים הטובים? ותירץ כיון שדרך עבודת השם בתחילה סור מרע ורק אחרי שנפרד מהרע ועשה טוב.

משל הכפרי:

ובעלי המוסר כתבו מי שעושה טוב בלי לסור מהרע דומה לכפרי שוטה. פעם אחת היה כפרי שהחליט לקנות בגדים מכובדים לשמחה הקרובה להיות, כמוכן הלך בכגדיו הכפריות והמסורבלות, הגיע לחנות בגדים וביקש בגד למדוד, המוכר נתן לו בגד שנראה כי יתאים לפי מידותיו, כאשר נכנס לחדר המדידה ניסה ללבוש את הבגד ולא עולה עליו, יצא ואמר למוכר כי הבגד קטן עליו, נתן לו בגד יותר גדול ושוב נכנס למדוד ושוב חזר שעדיין הוא קטן עליו, המוכר התפלא וביקשו שילבש בכדי לראות איך הבגד נראה עליו, לבש את הבגד ויצא למוכר, והמוכר התפוצץ מצחוק, בהיות והכפרי לבש את הגד על כל בגדיו, אמר לו המוכר כיצד אתה רוצה שיעלה עליך הבגד על כל הבגדים, צריך קודם שתוריד את בגדיך ורק אז תוכל למדוד. הנמשל יש אשר רוצים לעשות דבר טוב מבלי להסיר ממנו את הרע אלא על הרע להוסיף מעשה טוב.

תולדותיהן של צדיקים מצוות ומעשים טובים:

כתבו חז"ל 9. אלה תולדות נח נח איש צדיק, מכאן שעיקר תולדותיהן של צדיקים מצוות ומעשים טובים, ולמרות שמצינו בחז"ל במסכת קדושין 10 שאם אדם ישב ולא עשה עבירה שכרו כעושה מצוה למרות שלא עשה מעשים טובים כך שאל הר"ג רבי אהרון שמינימון זצ"ל 11, ותירץ שאדם הנמנע מעבירה אין לו תולדות בהיות ורק כאשר עושה מעשה חיובי טוב נחשב המעשה לתולדותיו וזה דרכן של צדיקים.

מוסר השכל:

עלה בידנו להשכיל ולהבין כי תכליתו של האדם ושלימות עבודתו נצרך לשני החלקים בתחילה סור מרע ואחר כך ועשה טוב, ובה שיהא סור מרע ואינו עושה טוב אינו מגיע לתכליתו ואינו עדיף מסוס והמור שגם אינו עושה רע, ולזאת צריך להשתדל כפי יכולתו בקיום התורה והמצוות, ומאידך לעשות טוב ועדיין אוהו במעשיו הרעים דומה לטובל ושרץ בידו, ולזאת חובת האדם מזה ומזה אל תנח ירך כי זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, ולכן המוענים ומצדיקים את דרכם במענה שכך הורגל ואלה הן תכונותיו ואין מה לעשות וצריך להשלים עם המציאות, זו השקפה מוטעית הנוגדת את השקפת התורה כי זה תפקידו ותכליתו של האדם לעבוד ולתקן את מידותיו ולנצל כל מידה שבו אך ורק לטובה ולא לנצלה לרעה כי הקב"ה הטביע בכל אדם תכונות שעליהן צריך לעבוד ולשפר, ולא יתכן שיהיה מטיל אימה בביתו בגלל מידת הכעס שבו במענה שזה טבעו למרות שהדבר הורס את השלום בית והינוך הילדים, וכן אחד שיש בו תכונת הגאווה או הקמצנות וכדומא כל מידה ותכונה רעה או השקפה מוטעית חובתו לשפר ולתקן מידותיו ותכונותיו והשקפתו כי זה תכליתו ותפקידו בעולמו וזה אשר ציוה הקב"ה לאברהם בניסיון הלך לך להיפרד מכל התכונות המידות וההשקפות שאינן מפני השפעת ארצו ומולדתו ובית אביו וללכת אל הארץ ואל הדרך אשר הקב"ה יראה לו, וכך הדבר הציווי של הלך לך של כל אדם לעבד את עצמו ולהשלים את נפשו בזה שיסור מהרע ויעשה הטוב ובה ישלים את תכליתו.

1. הצידה לדרך בראשית (פרשת לך לך) פרק יב פסוק א [בעל שו"ת באר שבע תלמיד הלבוש] (א) מארצך וממולדתך ומבית אביך. יש להקשות איפכא מבעי ליה למימר, כי מתחלה הלך מבית אביו ואח"כ גם מבית מולדתו ואחר כך גם מארצו? ונראה לי כיון שכל עצמו לא האריך לומר מארצך וממולדתך ומבית אביך ולא [קאמר] בקיצור לך אל הארץ אשר אראה, אלא כדי להכבד בעיניו הארץ אשר יצא משם ויהיה לו צער גדול בעזיבת הארץ ולפום צערא אגרא, הלכך פתח תחלה

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

1. לומר מארצך שהיא שאלה קטנה, ואחר כך ממולדתך שהיא שאלה יותר קשה עליו, ואחר כך ומבית אביך שהיא שאלה יותר קשה עליו, כדי להיות מוסיף והולך להגדיל צערו ולפום צערא אנגרא. ויש מפרשים איפכא שפתח תחלה לומר מארצך כדי להקטין צערו, כדרך שמחנכין התינוק, על כן בא להעתיקו מן הקטנה אל הגדולה, וק"ל:
2. **וכ"כ האור החיים בראשית (פרשת לך לך) פרק יב פסוק א.** לך לך מארצך וגו'. אחר שאמר מארצך אין מקום לומר ממולדתך כי בצאתו מארצו הנה הוא יוצא גם ממולדתו: אכן הטעם הוא להיות כי בערך צער הפרידה קטן הוא צער פרידתו מארצו מפרידת מולדתו, ופרידתו ממולדתו מפרידתו מבית אביו, לזה סדר ההדרגות ממטה למעלה. וליטול שכר על כל פרט ופרט, כדרך אומרו (לקמן כב ב) את בנך וגו' כי ה' ישתדל להטיב ב"ה לאוהביו:
3. **במסכת סוכה דף נו ע"ב** אמר אביו אין, כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא, או דאבוה או דאימיה.
4. **המלבי"ם בראשית (פרשת לך לך) פרק יב פסוק א:** ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך, אמר לו שתכלית היציאה הוא שיפרד מדעותיהם וממעלליהם הנשחתות, כי האדם יקנה תכונות ומדות. [א מן הארץ מאוירה ומוזגה ומערכת מזלה. ב מן העיר ששוכן בה ומקום מולדתו שלומד וממנהגיהם ומדותיהם. ג מבית אביו, וצוה ה' שעם היציאה הגופנית תהיה גם יציאה מהשביית, שיפרד מטבע ארצו שהיה מוגה רע וממדות אנשי מולדתו, וגם מאהבת בית אביו, ולכן תפס הסדר מארצו תחלה, שקל יותר שישכח האדם את ארצו משישכח את מולדתו, ומולדתו קל, לשכח מבית אביו, וע"כ אמר לך לך שילך אל עצמו נפרד בטבעו מכל אלה.
5. **במסכת עבודה זרה דף יט ע"ב** מכריו רבי אלכסנדרו מאן בעי חיי? מאן בעי חיי? כנוף ואתו כולי עלמא לגביה, אמרי ליה הב לן חיי, אמר להו מי האישי החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע וגו' (סור מרע ועשה טוב וגו'); **שמא יאמר אדם נצרתי לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה, [אלך] ואתגרה בשינה?** ת"ל סור מרע ועשה טוב, אין טוב אלא תורה, שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו ע"כ.
6. **וכך אמר דוד המלך בתהלים פרק א (א) אֲשֶׁר־יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר לֹא הִלִּיף בְּעֵצַת רְשָׁעִים וּבְדַרְךָ חַטָּאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֶׁב לְצִים לֹא יָשָׁב:** (ב) **כִּי אִם בְּתוֹרַת יְקֻנָּה חֲפָצוֹ וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה: וכתב הרד"ק** כי אם בתורת ה' חפצו. אמר אם סר מדרך הרע ולא עשה טוב הנה לא השלים מעשהו ולא יאמרו עליו אשריו. וכן אמר סור מרע ועשה טוב (מוזמר לד, טו). וכו' וכן הוא מה שאמר אף לא פעלו עולה וגו', אף על פי שלא פעלו עולה צריך שילכו בדרכיו ויעשו מעשה טוב. וכן אמר אשרי האיש אשר לא הלך, אלא מה יעשה? בתורת ה' חפצו עכ"ל.
7. **וכן כתוב בתהלים פרק קיט פסוק ג אף לא יפעלו עולה בְּדַרְכֵי הַלְכוּ: ופרש"י** אף לא פעלו עולה, אשריהם אם כל זה בהם: בדרכיו הלכו, אף על פי שלא פעלו עולה, אין שכרם שלם אא"כ בדרכיו הלכו, וכן הוא אומר (תהלים לה) סור מרע ועשה טוב אף על פי שאתה סר מרע אין הכל שלם אלא אם כן תעשה טוב (מדרש אנגדה) עכ"ל:
8. **וכן כתב בזהר על פרשת בראשית (טו) ויִקַּח יִקְנָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם ויִנְחָהוּ בְּגוֹלְעָדוֹ לְעִבְדָהּ וּלְשִׁמְרָהּ: לעבדה בפקודין דעשה, ולשמרה בפקודין דלא תעשה.**
9. **כתוב בפסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית (פרשת נח) פרק ו פסוק ט** תולדות נח. תולדות מעשיו הטובים, שלא אמר הכתוב אלה תולדות נח שם הם ויפת, אלא אלה תולדות נח, נח איש צדיק, ללמדך שצדקו היה תולדותיו, ולא בניו, שצדקותיו טוב לו מבנים ומבנות. **וכן הוא במדרש הגדול בראשית (פרשת נח) פרק ו פסוק ט** איש צדיק. היה לו למקרא לומר אלה תולדות נח שם, אלא להודיעך שיהיה מעשים טובים קודם לייחוס בנים, לפי כך נתייחס במעשיו הטובים תחלה ואחר כך בבניו. וכפרש"י.
10. **והקשה [הרה"ג שטיינמן זצ"ל] הרי כתוב במסכת קידושין דף לט ע"ב** רמי רב טובי בר רב קיסנא לרבא, תנן: כל העושה מצוה אחת – מטיבין לו; עשה אין, לא עשה לא, ורמינהו: ישב ולא עבר עבירה – נותנים לו שכר כעושה מצוה! אמר ליה: התם, כגון שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה. מבואר שגם הנמנע מעבירה שכרו רב גם כשלא עושה מצוות?
11. **ותירין באילת השחר בראשית (פרשת נח) פרק ו פסוק ט** העושה פעולות ומעשים טובים מובן שמעשיו נחשבים תולדות, כיון שיצר פעולות טובות, אבל הנמנע מלעשות עבירות ה' אפשר לומר דאע"פ דאמרינן בקידושין (ל"ט ב') ישב ולא עבר עבירה (אם באת דבר עבירה לידו וניצול הימנה) נותנים לו שכר כעושה מצוה, מ"מ כיון שלא עשה פעולות היוכיות א"א לקרוא לזה תולדותיו.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך.
הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

